

Ekonomija 4 povzetek

1. GOSPODARSKI SUBJEKTI so:

- posamezniki(fizične osebe)
- družbe(d.o.o,dno,sp, komanditna družba...)
- družine

2. POTREBE so: - primarne(življenjsko potrebne, eksistenčne)

- sekundarne(neživljenjsko potrebne)
- osebne in družbene potrebe

3. DOBRINE: Z dobrinami zadovoljujemo potrebe. Izdelek je materialna dobrina, storitev je nematerialna dobrina. Potrebe so večje od dobrin kar je temeljni ekonomski problem. Dobrin ni dovolj zato stanejo, cena pokaže kakšen je razkorak med količino dobrin in potrebo po njej.

Določene dobrine dobimo v naravi ampak so redke, večino dobrin moramo pridelati pri tem pa ločimo:

- kapitalne dobrine(stroji, zgradbe,transportna sredstva...)
- potrošne dobrine(gospodinjstva..)

4. GOSPODARJENJE: sredstva uporabljamo najbolje če; z vloženimi sredstvi dosežemo največji možni učinek in želeni učinek dosežemo z kar se da majhno uporabo sredstev.

5. ALTERNATIVNI STROŠKI: to so stroški ki ih žrtvujemo zaradi druge dobrine (nov avto namesto šolanja ...)

6. MIKROEKONOMIJA: proučuje obnašanje posameznikov, podjetij, gospodinjstev.. z vidika porabe, stroškov, investiranja.

7. MAKROEKONOMIJA: proučuje gospodinjstva kot celoto, z vidika BDP- bruto domačega prihodka. To nam pove npr; koliko je republika Slovenija proizvedla dobrin(izdelkov in storitev) v enem letu. Seveda ovrednotenih v denarju.

- INFLACIJA: padanje vrednosti denarje(povišanje cen, manj lahko kupiš, zvišanje največ 2-3% letno)

- GOSPODRSKA RAST: koliko se večja naša proizvodna produktivnost

Pove nam tudi stopnjo brezposelnosti.

8. SODOBNO GOSPODARSTVO je sestavljeno iz:

- posameznikov (ki so istočasno potrošniki)
- gospodinjstva (so tudi potrošniki)
- podjetja (so proizvajalci)
- država (potrošniki, proizvodnja)

9. CENE IN TRŽNI MEHANIZEM: v tržnem gospodarstvu se cene oblikujejo na trgu. Če je cena visoka pomeni da je količina proizvoda majhna glede na potrebe. Cene dobrin nas prisilijo da najprej kupimo najbolj potrebne dobrine. Danes je večina ekonomskih izbir na trgu, nekatere pa določa tudi država. Država odloča na področjih kot so: šolstvo, zdravstvo, pokojnine... država spodbuja gospodarsko rast, preprečuje inflacijo, poseže na trg in določa ceno eksistenčnih dobrin (kruh, elektrika, voda..). V Sloveniji imamo mešani sistem v katerem sodelujeta trg in država, skupaj morata najti odgovore na osnovna ekonomska vprašanja: kaj? Koliko? Kako? Za koga?

10. GOSPODARSKA DEJAVNOST: zajema proizvodnjo, razdelitev,menjavo in potrošne dobrine. Proizvodnja je najpomembnejša faza gospodarske dejavnosti. Posameznikova vloga v proizvodnji določa njegovo pomembnost v družbi. Izdatki podjetij so dohodki gospodinjstev. Prihodki podjetij pa hkrati izdatki gospodinjstev za nakup dobrin. Ekonomski krožni tok povezuje gospodinjstva in posameznike preko trgov na katerih se izoblikujejo cene proizvodnih dejavnikov in cene dobrin. Proizvodnja,dohodki in zaposlenost so neločljivo povezani.

11. **POTROŠNA IN PROIZVODNA IZBIRA:** temeljna značilnost dobrin je njihova koristnost. Koristnost dobrin je odvisna od intenzivnosti naše potrebe po njej (tabela sladoled). Bolj ko si neke dobrine želimo, večjo korist ima za nas. Koristnost je subjektivna. Ko želimo dobrino dobimo in uporabljamo se njena koristnost počasi zmanjšuje. Celotna koristnost se veča, vendar vedno bolj počasi. Ko smo potrebo popolnoma zadovoljili dosežemo celovito koristnost-maximum in dodatnih enot ne potrebujemo več.

12. **IZBIRA DRUŽBE PRI PROIZVAJANJU:** krivulja proizvodnih možnosti je orodje s katerim si družba pomaga določiti kaj in koliko se proizvaja. Pri izbiri proizvodnje moramo upoštevati alternativne stroške, da se ti večajo z spremembo kombinacije (količino dobrin in vrsta proizvodnih dejavnikov).(tabela maslo in topovi)

13. **STROŠKI:** cene dobrin odsevajo stroške, ki so nastali od proizvodnji. Proizvodni stroški so odvisni predvsem od tehnologije in načina. Na način proizvodnje določenega izdelka obstajata 2 vrsti stroškov:

stalni –fixni, in spremenljivi-variabilni stroški(kava, pijača, mleko..).
Fiksni stroški so: najemnina prostora, čiščenje objekta, plača zaposlenim, fixni delež vode(plačljivo vsak mesec).

14. **DOBIČEK:** podjetja je odvisen od celotnih stroškov, stalnih in spremenljivih. Podjetje ih skuša z uveljavljanjem, inovativnostjo in napredkom čim bolj zmanjšati. Za poslovno odločanje so pomembni povprečni in mejni stroški. Mejni stroški nam povejo če trg deluje. Če trg deluje bo podjetnik dolgoročno proizvajal optimalno količino pri kateri so stroški na enoto proizvoda nižji.

15. **TRG PONUDBA IN POVPRASEVANJE:** večina trgov je navidezna-virtualna, kupci se povezujejo preko; telefona, faxes, interneta. Trg podobnega istovrstnega blaga imenujemo panoga. Ločimo trg dobrin in trg delovne sile. Trg je stičišče ponudbe in povpraševanja. Konkurenca oblikuje tržno ceno, ki pokaže kaj in koliko naj podjetnik proizvaja, katero tehnologijo naj uporablja in kakšen dohodek bo kdo dobil. Osnovna trga v gospodarstvu sta: - trg dobrin in - trg potrošenih dejavnikov. Poznamo tudi: lokalni trg(primorska), regijski trg(Slovenija), mednarodni trg(slo-Italija), globalni trg(sveta). Potrebe so neskončne, kupna moč pa omejena zato upoštevajo kupci koristnost dobrin, več so pripravljeni kupiti le pri nizkih cenah.

16. **KONKURENCA:** konkuriramo lahko z ceno ali z kvaliteto(cenovna in ne cenovna konkurenca). Ločimo 4 vrste konkurence:

- popolna idealna konkurenca-vsak ima približno enak tržni delež, vsi približno delajo enak izdelek, mogoče samo v teoriji
- monopolistična konkurenca(nepopolna konkurenca)
- monopol(samo 1 ponudnik-rižanski vodovod), posamezniki ne morejo spreminjati cene, zato se cena oblikuje na trgu
- oligopol(3 do 8 ponudnikov-špar, lild, Mercator...)

Konkurenca zagotavlja učinkovito ponudbo relativno redkih dobrin. Odvisna je od: števila kupcev in prodajalcev, raznolikosti blaga, možnost vstopa novih ponudnikov in raznolikosti tržnih osebkov. Na polno konkurenčnem trgu je zelo močna cenovna konkurenca, odločitev za nakup in prodajo je odvisna od cene. Cene se oblikujejo na trgu, neodvisno od želja ponudnikov in kupcev..

17. **ELASTIČNOST POVPRASEVANJA:** nam pove za koliko se bo spremenila količina povpraševanja, če se cena blaga spremeni za 1 procent.

18. **TOGO POVPRASEVANJE OZ TOGA ELASTIČNOST:** togo povpraševanje imajo izdelki ki so življenjsko pomembni. Tudi če se cena spremeni se količina porabe ne spremeni za nič% (kruh, nujna zdravila...)